

Onderwerp : Dak- en thuislozen telling regio
Centraal Gelderland

Datum 10 januari 2025

Thema programmabegroting Sociale basis

Portefeuillehouder Gea Hofstede

Zaaknummer

Kennis te nemen van

Wij stellen u voor kennis te nemen van de resultaten van het telonderzoek. De onderzoeksrapportage 'Aantal dak- en thuislozen Centraal Gelderland' en de beschouwing hierop zijn als bijlage toegevoegd aan deze raadsbrief.

Inleiding

Met het [Nationaal Actieplan Dakloosheid](#) (december 2022) is de ETHOS¹ classificatie geïntroduceerd, waarbij dakloosheid wordt gezien als een gebrek aan volwaardige huisvesting. Hierdoor wordt niet alleen feitelijke dakloosheid, maar ook een potentieel groep mensen die geen veilig eigen (t)huis hebben in beeld gebracht. De ETHOS classificatie is ontwikkeld als instrument om het daadwerkelijk aantal dak- en thuisloze mensen in beeld te krijgen en geldt als minimale classificatie van dakloosheid.

Onderdeel van het Nationaal Actieplan is dan ook een ETHOS-telling. Met deze telling wordt een eerste aanzet gedaan tot het in kaart brengen van de aard en de omvang van dakloosheid per regio. Ook in centraal Gelderland is door gemeenten, zorgaanbieders en andere relevante partijen uitvoering gegeven aan deze telling. In deze informatiememo delen de belangrijkste bevindingen met uw raad.

In regio Centraal Gelderland is gemeente Arnhem centrumgemeente. Zij organiseren de keten Maatschappelijke Opvang. De rol van Rheden en Rozendaal als regiogemeenten in dit thema richt zich vooral op preventie, voorkomen dat inwoners dakloos worden, en op uitstroom, zodat inwoners vanuit de maatschappelijke opvang weer een woning krijgen.

Samenvatting

In de week van 16 september tot en met 20 september 2024, telden 26 organisaties, waaronder gemeenten, in de regio Centraal Gelderland in totaal 504 dak- en thuisloze mensen, waarvan 450 volwassenen en 54 minderjarigen (jonger dan 18 jaar).

De ETHOS light methodiek heeft dak- en thuisloosheid ingedeeld in zeven categorieën. In onderstaand tabel worden de kerncijfers in absolute aantallen en procentueel weergegeven.

¹ ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion'.

Dak- en thuislozen per gemeente

Onderstaand overzicht geeft weer hoeveel dak- en thuislozen per categorie zijn geteld per gemeente. Het blijkt dat dak- en thuisloosheid in de regio vooral een stedelijk fenomeen is. De meeste dak- en thuislozen verbleven tijdens de telling in de gemeente Arnhem.

In Rheden zijn binnen deze periode 9 dak- en thuislozen geteld, in Rozendaal geen. Daarbij moet worden opgemerkt dat bij de telling niet is onderzocht wat iemands laatste bekende woonplaats was. Het kan dus zijn dat de dakloosheid is ontstaan in een regiogemeente, maar dat iemand tijdens de telling in de centrumgemeente verbleef, bijvoorbeeld in de maatschappelijke opvang.

	Arnhem	Doesburg	Duiven	Linge waard	Overb etuw e	Ren ku m	Rhe den ²	Weste r voort	Zev ena ar	Onb eken d	Tot ale n
1. In de openbare ruimte	81			5			1			2	89
2. In de noodopvang	37										37
3. In een opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf	13 2										13 2
<i>Subtotaal</i>	250			5			1			2	258
4. In een instelling	19			1		2	1	1	2	1	27
5. In een niet-conventionele ruimte	30		1	2		1			2	4	40
6. Bij familie, vrienden of kennissen	74	1	6	1	1		4	3	7	3	100
7. In een woning met dreigende uithuiszetting	6						1	1	2		10
Onbekend	9									6	15
Minderjarigen < 18 direct betrokken	45		3				2	1	1	2	54
Totaal	433	1	10	9	1	3	9	6	14	18	504

² De gemeente Rheden heeft ook voor de gemeente Rozendaal geteld

Minderjarigen < 18 indirect betrokken	37		3						1	5	46

De mate waarin de individuele (regio)gemeenten inspanningen hebben verricht om personen en partijen deel te laten nemen aan de telling is verschillend. Dit kan van invloed zijn geweest op het aantal getelde personen per gemeente. Mogelijk dat dit een verklaring is voor de absolute en relatieve verschillen tussen gemeenten.

Ook is gebleken dat bij de uitvraag mogelijk onvoldoende benadrukt is dat het van belang is om ook naar de door gemeenten verstrekte post/briefadressen te kijken. Voor centrumgemeente Arnhem is dit wel gedaan. Navraag leert dat er in Rheden zo'n 66 postadressen zijn afgegeven, waarvan 9 op het adres van de gemeente. Het is voor ons onbekend wat de werkelijke verblijfplaats is van deze inwoners. Inwoners kunnen om verschillende redenen (niet alleen dakloosheid) een postadres hebben. Denk hierbij aan schippers, mensen die in een instelling verblijven (zoals een penitentiaire inrichting) of korter dan 8 maanden in het buitenland verblijven (bijvoorbeeld studenten met een buitenlandstage). Regionaal wordt gekeken of een verdieping op deze postadressen vanuit alle gemeenten wenselijk is.

Profiel van dak- en thuisloze mensen

Naast de verblijfplaats in de verschillende ETHOS light categorieën zijn zaken als gezondheid, inkomen en duur dakloosheid in beeld gebracht. Het profiel van de dak- en thuisloze mensen is divers. Het betreft mensen in alle levensfasen, van jongvolwassenen tot ouderen. De hoofdoorzaak bij het verlies van een woon- of verblijfplek is een combinatie van meerdere redenen (zoals verslaving en schulden), die elkaar mogelijk ook hebben beïnvloed. De tweede reden is psychische problematiek. Het beeld dat mensen alleen op straat of in een instelling verblijven blijkt achterhaald. Uit dit onderzoek blijkt dat een aanzienlijke groep (140 mensen) bij vrienden, familie, kennissen of in een onconventionele ruimte (zoals auto, kraakpand of vakantiewoning) verblijft.

Vergelijk met andere regio's

Het Kansfonds en de Hogeschool Utrecht hebben enkele jaren terug het initiatief genomen om ETHOS Light ook in Nederland toe te passen. De onderzoeksmethode van het Kansfonds en de Hogeschool Utrecht en de aanpak in de regio Centraal-Gelderland zijn op onderdelen gelijk, maar ook zijn er enkele noemenswaardige verschillen. Gelet op dat beide methoden niet 1 op 1 vergelijkbaar zijn, kan dit ook van invloed zijn op de resultaten van de verschillende onderzoeken. Het verschil betreft met name de omvang van de respons: hoeveel partijen hebben meegeteld en hoeveel mensen zijn in totaal geteld. Het effect hiervan is onder andere zichtbaar in de resultaten van de andere regio's waar naar rato van het aantal inwoners verhoudingsgewijs meer dak- en thuisloze mensen zijn geteld.

Conclusie

Met dit beeld kunnen we naar verwachting effectief uitvoering geven aan het reeds vastgestelde beleidskader 'Samen aan Zet'. Als regio zetten we ons in voor een beleid, samen met (nog) gerichtere regionale aanpak om dak- en thuisloosheid terugdringen. In de [kadernota Samen aan Zet 2022](#), ook door de raad in Rheden vastgesteld, is afgesproken dat alle gemeenten inzetten op het voorkomen van dak- en thuisloosheid, het bieden van een passende woonplek (eerst een (t)huis) en het realiseren van een passend voorzieningenaanbod met een eerlijke verdeling over de regio.

De telling brengt de ondergrens van het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Centraal Gelderland in beeld. Uit het onderzoek blijkt dat ondanks betrokkenheid van veel organisaties, er ook in dit onderzoek mensen buiten beeld zijn gebleven. Hoe groot deze onzichtbare groep is, blijft lastig in te schatten. Uit de praktijk blijkt dat deze groep mensen vaak geen of pas laat een beroep doen op de Maatschappelijke Opvang. Dat benadrukt nog meer het belang van het voorkomen van dak- en thuisloosheid en het faciliteren van een (t)huis.

Een groot deel van de aard en omvang van dak- en thuisloosheid is al in beeld bij de keten Maatschappelijke Opvang. De zichtbare toename van de psychische problematiek onder de dak- en thuisloze mensen is een voorbeeld uit de huidige praktijk dat met deze resultaten wordt

bevestigd. Dit onderzoek bevestigt en verrijkt de omvang van dakloosheid zoals we die al eerder in beeld hadden. Opvallend in de resultaten, is het hogere aantal mensen dat in de openbare ruimte (89 mensen) verblijft, dan het aantal buitenslapers (30-35 mensen) dat in beeld is bij de Centrale Toegang. Een verklaring voor dit verschil is vanuit het onderzoek niet te vinden, om deze reden zal specifiek voor deze groep in het vervolg op dit onderzoek hiervoor extra aandacht worden gevraagd.

Regionale en lokale opgave

Centrumgemeente Arnhem en de regiogemeenten hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor passende huisvesting en ondersteunen voor dak- en thuisloze inwoners. Arnhem heeft als centrumgemeente een regierol en ontvangt voor categorie 1 t/m 3 en een deel van categorie 4 financiële middelen van het Rijk. Voor de ETHOS Light-categorieën 5 tot en met 7 geldt dat ook de regiogemeenten een verantwoordelijkheid hebben. Elke gemeente is lokaal verantwoordelijk voor het huisvestingsbeleid en daarmee ook verantwoordelijk voor het huisvesten van dak- en thuisloze inwoners. De gemeenten in regio Centraal Gelderland werken voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang samen om de gewenste transformatieopgave te bereiken.

Vervolg

We gebruiken de uitkomsten van dit onderzoek om, regionaal en lokaal, gericht acties te ondernemen om:

- a) Dak- en thuisloosheid te voorkomen;
- b) Mensen die dak- of thuisloos raken zo snel mogelijk naar een passende, zelfstandige woonplek te leiden (Eerst een (t)huis) en;
- c) De spreiding van het hiervoor benodigde voorzieningenaanbod in de regio en binnen gemeente zo efficiënt en effectief mogelijk in te richten.

Samen met centrumgemeente Arnhem, de overige regiogemeenten, onze partners en degenen die deelgenomen hebben aan de telling op bovenstaande zaken zetten wij in op een passend vervolg voor de uitkomsten van dit onderzoek. We geven samen met hen een nadere duiding aan de resultaten en halen op welke gerichte acties we in kunnen zetten.

In het regionaal uitvoeringsplan en in de lokale plannen van alle regiogemeenten komt het thema dakloosheid terug. Het regionaal uitvoeringsplan en lokaal plan van de gemeenten Rheden en Rozendaal worden op een later moment separaat ter informatie aangeboden aan de raad, als uitwerking van de Kadernota 'Samen aan Zet'.

Dit onderzoek is het eerste onderzoek in de regio Centraal Gelderland dat op deze manier dak- en thuislozen in beeld heeft gebracht. In de landelijke monitor voor dak- en thuisloosheid is de inzet om de ETHOS methodiek te borgen. Dat maakt op termijn een landelijk vergelijk en inzicht in de ontwikkeling mogelijk. Wij zullen deze ontwikkelingen nauwlettend volgen en waar mogelijk ook op aansluiten.

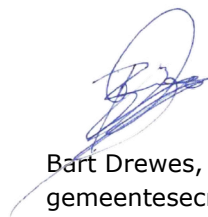
Bijlagen

1. Onderzoeksrapportage aantal dak- en thuislozen Centraal Gelderland
2. Beschouwing bij onderzoeksrapportage aantal dak- en thuislozen Centraal Gelderland

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris